

Geven in Nederland 2015

Geven in Nederland 2015

Giften, Nalatenschappen, Sponsoring en Vrijwilligerswerk

Prof. dr. René Bekkers, prof. dr. Theo Schuyt en drs. Barbara Gouwenberg (red.)

Reed Business Information, Amsterdam

© Reed Business, Amsterdam 2015

Omslagontwerp: Studio Naskin

Reed Business Information is onderdeel van Reed Business bv, Postbus 152, 1000 AD Amsterdam.

Aan de totstandkoming van deze uitgave is de uiterste zorg besteed. Voor informatie die nochtans onvolledig of onjuist is opgenomen, aanvaarden auteur(s), redactie en uitgever geen aansprakelijkheid. Voor eventuele verbeteringen van de opgenomen gegevens houden zij zich gaarne aanbevelen.

Waar dit mogelijk was, is aan auteursrechtelijke verplichtingen voldaan. Wij verzoeken eenieder die meent aanspraken te kunnen ontlenen aan in dit boek opgenomen teksten en afbeeldingen zich in verbinding te stellen met de uitgever.

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Voor zover het maken van reprografische verveelvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16h Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 3051, 2130 KB Hoofddorp, www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-pro.nl). Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) van deze uitgave ten behoeve van commerciële doeleinden dient men zich te wenden tot de uitgever.

ISBN 978 90 352 4818 2

NUR 740

Voorwoord

Voor u ligt de tiende editie van het onderzoek 'Geven in Nederland' aan de Vrije Universiteit Amsterdam. Twintig jaar geleden startte dit tweejaarlijkse onderzoek waarin het geefgedrag van huishoudens, erflaters, fondsen, bedrijven en kansspelen macro-economisch in kaart wordt gebracht. Net als in de vorige edities van het onderzoek beschrijft 'Geven in Nederland' het geefgedrag aan het algemeen nut en de trends daarin. Daarnaast biedt het huidige onderzoek nieuwe analyses van de achtergronden van geefgedrag in Nederland.

De afgelopen jaren stonden in Nederland in het teken van voorzichtig economisch herstel. Tegelijkertijd bracht het kabinet-Rutte II wijzigingen aan in het overheidsbeleid die op de langere termijn grote gevolgen hebben voor de wijze waarop de overheid Nederlanders diensten verleent. Dit is ook het beeld in de filantropische sector. Terwijl een nieuwe infrastructuur voor de filantropie tot stand kwam, groeiden de inkomsten van goededoelenorganisaties in Nederland langzaam verder, zoals blijkt uit de cijfers die we in dit boek presenteren. De cijfers bevestigen ook dat Nederland al twee decennia lang een actieve participatiesamenleving is: een grote meerderheid van de huishoudens en de bedrijven in Nederland draagt bij aan goededoelenorganisaties, en twee op de vijf Nederlanders doen vrijwilligerswerk. Deze cijfers laten zien dat Nederlanders, crisis of niet, betrokken willen zijn bij goede doelen. Hoewel we kwantitatief gesproken geen grote veranderingen zien in deze inzet, neemt de waardering ervan toe. De laatste jaren krijgen de vrijwillige bijdragen van huishoudens en bedrijven steeds meer aandacht in de media, het publieke debat en de politiek. Hiermee neemt het belang van vrijwillige bijdragen voor publieke voorzieningen toe, net als het maatschappelijke belang van het 'Geven in Nederland'-onderzoek.

Nadat de filantropie zich begin jaren negentig in snel tempo ontwikkelde en zich organiseerde tot een aparte sector, ging de donateur vanaf 2000 meer verantwoording vragen over de effectiviteit van bestedingen. Deze trend is versneld door de discussie over topsalarissen en zet zich de laatste jaren door in de aandacht voor de meting van de impact van het werk van goededoelenorganisaties. Nieuw is dat ook de terugtrekkende overheid in ruil voor meer maatschappelijke verantwoordelijkheid en het behoud van fiscale faciliteiten meer inzicht vraagt in algemeen nut beogende instellingen (ANBI's). De overheid ziet erop toe dat dit inzicht geboden wordt, maar controleert niet of de rapportages juist zijn. Zij vertrouwt op het zelfregulerend vermogen van de sector. Het toezicht blijft hierdoor goedkoop en de instellingen behouden hun autonomie. Deze opstelling doet recht aan de fundamentele eigenheid van de filantropie: burgers dragen vrijwillig bij aan het algemeen nut.

Het overzicht dat het 'Geven in Nederland'-onderzoek biedt van de particuliere geldstromen naar het algemeen nut is niet alleen relevant voor overheden, ambtenaren en wetenschappers, maar ook voor fondsenwervers en beslissers in non-profitorganisaties. In deel A beschrijven we de herkomst van de filantropie per bron: 'levend geld' van huishoudens,

giften uit nalatenschappen, de inzet van bedrijven, bijdragen van vermogensfondsen, overdrachten door kansspelen en bijdragen van tijd in de vorm van vrijwilligerswerk. In deel B beschrijven we de bestemming van al deze filantropie per beleidsterrein. Deze editie sluit af met een 'special': een diepgaande analyse van de veranderingen in het geven aan cultuur door bedrijven, huishoudens en vermogende particulieren. De invoering van de Geefwet per 1 januari 2012 heeft in theorie het geven aan cultuur aantrekkelijker gemaakt. Of de wet in de praktijk het geven aan cultuur heeft bevorderd, is een vraag die we in het hoofdstuk met empirisch onderzoek proberen te beantwoorden.

We bedanken de leden van de begeleidingscommissie, die zich hebben ingespannen om de kwaliteit van het onderzoek te bewaken. In het bijzonder bedanken we de voorzitter van de commissie voor zijn constructieve opstelling. Onze dank gaat eveneens uit naar de groep van meelezers die in aanvulling op het werk van de begeleidingscommissie de teksten van met name van deel B heeft becommentarieerd. Graag bedanken we ook Jos van Hezewijk van Elite Research, die ons een toevallige selectie van adressen uit zijn database ter beschikking stelde voor het onderzoek onder vermogende particulieren. We bedanken de Kennisbank Filantropie voor het ter beschikking stellen van gegevens over algemeen nut beogende instellingen. Dank aan Ad Graaman van het Centraal Bureau Fondsenwerving voor het ter beschikking stellen van gegevens over inkomsten van fondsenwervende goededoelenorganisaties, in het bijzonder uit nalatenschappen. Barbara Gouwenberg heeft ook deze editie van 'Geven in Nederland' gecoördineerd. Zonder haar inzet was dit boek niet mogelijk geweest.

Prof. dr. René Bekkers

Bijzonder Hoogleraar Filantropische Studies, projectleider 'Geven in Nederland'

Inhoud

Voorwoord		5
Samenvatting van de belangrijkste bevindingen		11
Inleiding		21
<i>prof. dr. René Bekkers</i>		
Filantropie en de sector filantropie in kort bestek		31
<i>prof. dr. Theo Schuyt</i>		
Deel A	Bronnen van de bijdragen	41
Hoofdstuk 1	Geven door huishoudens <i>prof. dr. René Bekkers en Arjen de Wit MSc</i>	43
Hoofdstuk 2	Nalatenschappen <i>prof. dr. René Bekkers en mr. Elly Mariani</i>	71
Hoofdstuk 3	Geven door fondsen <i>drs. Barbara Gouwenberg en Barry Hoolwerf MSc</i>	87
Hoofdstuk 4	Geven door bedrijven <i>dr. Dick de Gilder</i>	101
Hoofdstuk 5	Geven door kansspelen <i>drs. Barbara Gouwenberg, Danique Karamat Ali MSc, Arjen de Wit MSc, prof. dr. Theo Schuyt, prof. Dr. René Bekkers</i>	125
Hoofdstuk 6	Geven van tijd: vrijwilligerswerk <i>prof. dr. René Bekkers, Arjen de Wit MSc, Barry Hoolwerf MSc, dr. Edwin Boezeman</i>	135

Deel B Doelen waaraan gegeven kan worden 155

prof. dr. Theo Schuyt, Arjen de Wit MSc, Danique Karamat Ali MSc, drs. Barbara Gouwenberg, dr. Dick de Gilder en prof. dr. René Bekkers

Hoofdstuk 7	Kerk en levensbeschouwing	163
Hoofdstuk 8	Gezondheid	171
Hoofdstuk 9	Internationale hulp	177
Hoofdstuk 10	Milieu, natuurbehoud en dierenbescherming	185
Hoofdstuk 11	Onderwijs en onderzoek	191
Hoofdstuk 12	Cultuur	197
Hoofdstuk 13	Sport en recreatie	203
Hoofdstuk 14	Maatschappelijke en sociale doelen (nationaal)	209

Deel C Special 215

Hoofdstuk 15	Special: de multiplier in de Geefwet en het geven aan cultuur <i>prof. dr. René Bekkers, mr. Elly Mariani en Saskia Franssen MA</i>	217
--------------	--	-----

Deel D Methodologie 237

Hoofdstuk 16	Methodologische verantwoording <i>prof. dr. René Bekkers, Arjen de Wit MSc, dr. Dick de Gilder, drs. Barbara Gouwenberg, Barry Hoolwerf MSc en Danique Karamat Ali MSc</i>	239
--------------	---	-----

Begeleidingscommissie

Het onderzoek dat aan deze publicatie ten grondslag ligt, wordt uitgevoerd onder auspiciën van een begeleidingscommissie, bestaande uit:

Drs. Joël van Andel (voorzitter), drs. Guus Kramer en mr. Niels Koorn LLM, ministerie van Veiligheid en Justitie, Directie Sanctie- en Preventiebeleid

Dr. Ton Bernts, Interkerkelijke Commissie Geldwerving

Dr. Christine Carabain, NCDO, Kaleidos Research

Mr. dr. Daniëlle Cozijnsen, ministerie van OCW, Directie Erfgoed en Kunsten

Prof. dr. Sigrid Hemels, Erasmus Universiteit Rotterdam, Faculteit Rechtsgeleerdheid

Prof. dr. Hans Schmeets en dr. Saskia te Riele, Centraal Bureau voor de Statistiek

Drs. Suzette de Boer MSc en mr. Rick Wagenvoort, FIN-Vereniging van Fondsen in Nederland (namens Samenwerkende Brancheorganisaties Filantropie)

Meeleesgroep

Mr. Bas Bijl, ministerie van VWS, Directie Maatschappelijke ondersteuning

Benedine Dassen MA, ministerie van OCW, Directie Erfgoed en Kunsten

Dr. Rien van Gendt en drs. Jacqueline Detiger, FIN-Vereniging van Fondsen in Nederland

Gerben van Hardeveld MM, NOC*NSF

Drs. Tom Oostrom, Niertsichting

Ryclef Rienstra, VandenEnde Foundation

Laura Santacreu MSc en drs. Marieke van Schaik, Nationale Goede Doelen Loterijen

Drs. Josephine Scholten en Ruben Bakker MSc MA, VSNU

Mr. Caroline Tempel-van den Bout, ministerie van OCW, Directie Onderzoek en Wetenschapsbeleid

Ambassadeurs van GIN

Dorrit van de Laarschot

Drs. Berend Brouwer

Secretariaat/contact

Vrije Universiteit Amsterdam

FSW/Werkgroep Filantropische Studies

De Boelelaan 1081

1081 HV Amsterdam

020-5986782

e-mail: gin.fsw@vu.nl

www.geveninnederland.nl

Financiers

Deze uitgave is mede mogelijk gemaakt door financiële steun van het ministerie van Veiligheid en Justitie en door cofinanciering van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Elite Research en de Kennisbank Filantropie zijn sponsor van het adressenbestand ten behoeve van respectievelijk het onderzoek onder vermogenden en vermogensfondsen.

Samenvatting van de belangrijkste bevindingen

Aan de orde komen:

- I Bevindingen voor 2013
- II Trends 1995-2013
- III Highlights

I Bevindingen voor 2013

Totaalbedrag giften van geld en goederen in 2013

In Nederland werd in 2013 in totaal bijna € 4,4 miljard gegeven aan goede doelen.

- Het boek *Geven in Nederland 2015* bevat cijfers over geefgedrag in 2013.
- Het totaalbedrag is het resultaat van de optelsom van de geschatte giften van huishoudens, van nalatenschappen, van fondsen (zowel geldwervende fondsen als vermogensfondsen), van het bedrijfsleven en van de opbrengsten uit de kansspelen. Deze schatting is aan de lage kant vanwege de onvolledigheid van informatie over nalatenschappen en de bijdragen van vermogensfondsen.

Nederland geeft vrijwillig 0,7% van het bruto binnenlands product (bbp) (€ 643 miljard in 2013).

- Dit lage percentage lijkt in tegenspraak met het algemene beeld dat Nederland vrijgevig is. De Nederlander draagt echter vooral via de belastingen bij aan goede doelen. Ter vergelijking: in de Verenigde Staten schommelt het geefpercentage van het bbp in de periode 1965-2013 rond de 2%. Daar wordt echter veel minder via de algemene middelen aan goede doelen gegeven: de belastingdruk is er aanzienlijk lager (*Giving USA*, 2014). Bovendien heeft 'Giving USA' wel volledig zicht op de bijdragen van (vermogens)fondsen en 'Geven in Nederland' niet.

Bronnen van de bijdragen in 2013

	<i>In miljoenen euro's</i>	<i>In procenten</i>
Huishoudens (geld en goederen)	1.944	45
Nalatenschappen	265	6
Fondsen:		
geldwervende fondsen	106	2
vermogensfondsen	184	4
Bedrijven (giften en sponsoring)	1.363	31
Kansspelen	494	11
Totaal ^a	4.356	100

^a In verband met afrondingen tellen de percentages niet precies op tot 100%.

- Voor de cijfers van huishoudens en bedrijven is op basis van een representatieve steekproef een schatting gemaakt van de bijdragen aan goede doelen van alle huishoudens en bedrijven in Nederland. Voor de cijfers met betrekking tot nalatenschappen en fondsen is gebruikgemaakt van ter beschikking gestelde informatie; aangezien deze niet volledig is en ook niet gegeneraliseerd kan worden naar de gehele sector, betreffen de cijfers van nalatenschappen en fondsen dus een ondergrens voor de werkelijke bedragen.
- De cijfers over nalatenschappen zijn ontleend aan het Centraal Bureau Fondsenwerving (CBF), waaraan nationaal fondsenwervende instellingen informatie verstrekken over hun inkomsten uit nalatenschappen. In totaal hebben 196 van de 584 fondsenwervende instellingen in 2013 melding gemaakt van nalatenschappen. Omdat lang niet alle fondsenwervende instellingen hun inkomsten aan het CBF rapporteren, betreffen de hier genoemde bedragen onderschattingen. Non-profitinstellingen, zoals ziekenhuizen, musea en onderwijsinstellingen, leveren geen gegevens aan het CBF aan. Ook ontbreken de inkomsten van kerken en congregaties.
- De cijfers over fondsenwervende instellingen zijn eveneens ontleend aan het CBF. In totaal gaven 516 fondsenwervende instellingen in 2013 € 3,1 miljard aan goede doelen. Voor het totaaloverzicht van 'Geven in Nederland' worden, om dubbeltellingen te voorkomen, echter alleen de baten uit beleggingen meegerekend. In totaal rapporteerden 448 fondsenwervende instellingen inkomsten uit beleggingen (€ 106 miljoen) te hebben ontvangen in 2013. De inkomsten uit geldwerving bij het publiek en het bedrijfsleven en de inkomsten uit loterijen en nalatenschappen zijn bij de cijfers van de andere hoofdstukken ondergebracht.
- Een knelpunt in het onderzoek naar vermogensfondsen in Nederland is een gebrek aan volledige gegevensbestanden. Niet bekend is hoeveel vermogensfondsen er zijn, hoeveel zij als groep besteden aan goede doelen en wat hun gezamenlijke vermogen bedraagt. 810 vermogensfondsen, die staan geregistreerd in de Kennisbank Filantropie, is gevraagd om een online vragenlijst in te vullen. In totaal wordt gerapporteerd over de bestedingen van 141 fondsen die bruikbare informatie over hun bestedingen hebben geretourneerd.

- Zes landelijke kansspelvergunninghouders dragen een deel van hun opbrengst af aan goede doelen. De Nationale Postcode Loterij, de BankGiro Loterij en de VriendenLoterij zijn sinds 2004 ondergebracht in de Holding Nationale Goede Doelen Loterijen N.V. Daarnaast bestaan Stichting de Nationale Sporttotalisator (De Lotto), Sportech B.V. en de Samenwerkende Non-profit Loterijen (SNL). De voor 'Geven in Nederland' gebruikte cijfers zijn ontleend aan de jaarverslagen 2013 van deze kansspelvergunninghouders.

Doelen waaraan gegeven wordt in 2013 (in rangorde)

	<i>In miljoenen euro's</i>	<i>In procenten</i>
Kerk en levensbeschouwing	977	22
Internationale hulp	578	13
Sport en recreatie	554	13
Maatschappelijke en sociale doelen	547	13
Gezondheid	535	12
Milieu, natuurbehoud en dierenbescherming	356	8
Overige doelen	321	7
Cultuur	281	6
Onderwijs en onderzoek	208	5
Totaal ^a	4.356	100

^a In verband met afrondingen tellen de subcategorieën niet altijd op tot de weergegeven totaalbedragen.

- In 2013 geeft Nederland het meest aan kerk en levensbeschouwing (22%).
- Onderwijs en onderzoek is in 2013 het minst populaire doel om aan te geven (5%). Dit kan samenhangen met de veronderstelling dat financiering van deze sector een taak van de overheid is.

Bronnen en doelen in 2013

Het totaalbedrag voor goede doelen waaraan door huishoudens, individuen (nalatenschappen), fondsen (zowel geldwervende fondsen als vermogensfondsen), bedrijven en kansspelen wordt gegeven, kan als volgt worden uitgesplitst:

Doelen waaraan gegeven wordt (in miljoenen euro's)	Huishou- dens ^a	Nalaten- schappen ^a	Fondsen ^{a,b}			Bedrij- ven ^a	Kans- spelen	Totaal	In pro- centen
	Geld en goederen		GWF	VF	Totaal	Giften en spon- soring			
Kerk en levens- beschouwing	787	6	2	4	6	177	-	977	22
Gezondheid	213	83	24	23	48	155	36	535	12
Internationale hulp	304	61	15	16	31	67	115	577	13
Milieu, natuur- behoud en dierenbescher- ming	150	42	20	6	26	47	91	356	8
Onderwijs en onderzoek	41	1	1	17	18	148	-	208	5
Cultuur	57	3	26	52	79	80	63	281	6
Sport en recre- atie	42	0	0	11	11	433	68	554	13
Maatschappe- lijke en sociale doelen	190	70	17	45	62	139	86	547	13
Overige doelen (niet gespecifi- ceerd)	160	0	0	9	9	117	35	321	7
Totaal	1.944	265	106	184	290	1.363	494	4.356	100

^a De cijfers van huishoudens en bedrijven betreffen gegeneraliseerde bedragen. Met andere woorden: er is een schatting gemaakt van de bijdragen aan goede doelen van alle huishoudens en bedrijven in Nederland. Voor de cijfers met betrekking tot nalatenschappen en fondsen geldt dat niet. Vanwege gebrekkige bronnen is het niet mogelijk om hiervan een totaalschatting te maken.

^b GWF = geldwervende fondsen en VF = vermogensfondsen.

- Huishoudens geven het meest aan kerk en levensbeschouwing.
- Nalatenschappen komen vooral ten goede aan doelen op het terrein van gezondheid.
- Geldwervende fondsen geven uit eigen middelen (beleggingen) vooral aan cultuur en gezondheid.
- Cultuur is een belangrijk doel voor vermogensfondsen.
- Sport en recreatie is veruit het meest populaire doel onder bedrijven.
- Uit de kansspelen ontvangen de categorieën internationale hulp en milieu, natuurbehoud en dierenbescherming het meeste geld.

Vrijwilligerswerk in 2013/2014¹

In 2014 doet 37% van de bevolking minstens eenmaal in het afgelopen jaar onbetaald werk voor een maatschappelijke organisatie.

- Sportverenigingen en kerkelijke organisaties tellen de meeste vrijwilligers.
- Vrijwilligers besteden in 2014 gemiddeld 18 uur per maand aan vrijwilligerswerk.
- De meeste vrijwilligers houden zich bezig met bestuurlijke taken (26%), klussen (20%), kantoorwerk en administratie (18%), advies en training (17%) of vervoer (14%).
- Vrijwilligers zijn vaker te vinden onder ouderen, mensen met kinderen, kerkelijke Nederlanders, actieve kerkbezoekers en Nederlanders met een opleidingsniveau hoger dan mbo. Er zijn minder vrijwilligers onder inwoners van de drie grote steden en mensen met betaald werk.

II Trends 1995-2013

Totaalbedragen giften van geld en goederen, 1995-2013 (in miljoenen euro's)^a

1995	1997	1999	2001	2003	2005	2007	2009	2011	2013
2.279	2.164	3.426	3.614	4.925	4.379	4.562	4.708	4.255	4.356

^a Vanwege toegepaste correcties verschillen de cijfers enigszins van de cijfers in voorgaande edities van 'Geven in Nederland'.

- Na een opwaartse trend vanaf 2005 zette vanaf 2009 een daling in het totaal gegeven bedrag aan goede doelen in. In 2013 zien we echter weer een toename (12,3%) ten opzichte van 2011.
- Het is belangrijk om hierbij te vermelden dat deze trendvergelijking met enige voorzichtigheid geïnterpreteerd moet worden vanwege de onvolledige informatie over nalatenschappen en de bijdragen van vermogensfondsen.

Giften in percentage van het bruto binnenlands product, 1995-2013^a

	1995	1997	1999	2001	2003	2005	2007	2009	2011	2013
Bruto binnenlands product (in miljarden euro's)	324	363	413	476	506	541	609	617	643	643
Totaal geschatte bedrag aan giften (in miljarden euro's)	2,3	2,2	3,4	3,6	4,9	4,4	4,6	4,7	4,3	4,4
Giften in percentage van het bbp	0,7	0,6	0,8	0,8	1,0	0,8	0,8	0,8	0,7	0,7

^a Vanwege toegepaste correcties verschillen de cijfers enigszins van de cijfers in voorgaande edities van 'Geven in Nederland'.

1 In tegenstelling tot het geefgedrag is vrijwilligerswerk gemeten over 2013 en 2014. In juni 2014 is gevraagd of men de afgelopen twaalf maanden vrijwilligerswerk heeft verricht.

- Het bedrag aan giften in percentage van het bruto binnenlands product schommelt vanaf 1995 rond de 0,8%. Vanaf 2003 is sprake van een dalende trend.
- Ook voor deze trendvergelijking geldt dat voorzichtigheid geboden is vanwege onvolledige informatie over nalatenschappen en de bijdragen van vermogensfondsen.

Bronnen van de bijdragen, 1995-2013 (in miljoenen euro's)^{a, b}

	1995	1997	1999	2001	2003	2005	2007	2009	2011	2013
Huishoudens	1.419	1.121	1.414	1.788	1.899	1.854	1.945	1.938	1.829	1.944
Nalatenschappen	87	135	213	231	189	182	240	232	256	265
Fondsen	163	214	329	237	196	431	339	387	294	290
Bedrijven	610	693	1.466	1.359	2.271	1.513	1.639	1.694	1.378	1.363
Kansspelen					369	396	394	461	498	494
Totaal	2.279	2.163	3.422	3.615	4.924	4.376	4.557	4.712	4.255	4.356

^a Vanwege toegepaste correcties op de cijfers van huishoudens, bedrijven, nalatenschappen en kansspelen verschillen deze cijfers enigszins van de cijfers in voorgaande edities van 'Geven in Nederland'.

^b De cijfers van huishoudens en bedrijven betreffen gegeneraliseerde bedragen. Met andere woorden: er is een schatting gemaakt van de bijdragen aan goede doelen van alle huishoudens en bedrijven in Nederland. Voor de cijfers met betrekking tot nalatenschappen en fondsen geldt dat niet. Vanwege gebrekkige bronnen is het niet mogelijk om hiervan een totaalschatting van te maken.

Huishoudens

- De totale waarde van giften van geld en goederen door Nederlandse huishoudens bedraagt in 2013 € 1.944 miljoen. Dit bedrag ligt 6% hoger dan het bedrag over 2011 (€ 1.829 miljoen). Gecorrigeerd voor de inflatie is de waarde van de giften en goederen die zijn gegeven door huishoudens in Nederland sinds 2011 gestegen met 1,2%. De giften van huishoudens vertegenwoordigen in 2013 0,3% van het bbp en 0,67% van de consumptieve bestedingen van huishoudens.

Nalatenschappen

- De totale gerapporteerde omvang van de inkomsten uit nalatenschappen is sinds 1995 sterk gestegen.

Fondsen

- De cijfers zijn een optelsom van de bijdragen uit de opbrengsten van het eigen vermogen van een niet-representatieve groep vermogensfondsen (n=141) en 448 fondsenwervende instellingen. Het is vanwege de gebrekkige informatie over de bijdragen van vermogensfondsen en vanwege het feit dat de bedragen voor de jaren 1995-2013 op verschillende wijzen tot stand zijn gekomen niet mogelijk om iets over trends in de tijd te zeggen.

Bedrijven

- De bijdragen van bedrijven in de vorm van sponsoring en giften aan goede doelen laten in 2013 een vergelijkbaar beeld zien als in 2011. Volgens onze schattingen wordt in 2013 relatief iets minder gesponsord en iets meer gegeven dan in 2011, maar er is geen sprake van een verdere achteruitgang zoals in 2011 – ten opzichte van 2009. Het bedrijfsleven blijft een belangrijke bron van filantropie voor de verschillende doelen.

Kansspelen

- De bijdragen vanuit de kansspelen aan goede doelen zijn de afgelopen jaren fors gestegen. In 2013 zien we wel een lichte daling ten opzichte van 2011, met name veroorzaakt door een daling in de afdrachten van de Lotto.

De begunstigde doelen 1995-2013

De volgende tabel geeft de trend weer in de bijdragen per begunstigd doel. De trend wordt zowel zichtbaar gemaakt in bedragen in miljoenen euro's als (tussen haakjes) in rangorde.^{a, b}

	1995	1997	1999	2001	2003	2005	2007	2009	2011	2013
Kerk en levensbeschouwing	587 (1)	511 (1)	490 (4)	750 (1)	938 (1)	772 (1)	1.001 (1)	892 (1)	806 (1)	977 (1)
Gezondheid	411 (2)	290 (4)	640 (1)	398 (4)	580 (4)	467 (5)	468 (5)	62 (3)	471 (5)	535 (5)
Internationale hulp	361 (3)	299 (3)	542 (3)	542 (3)	480 (6)	756 (2)	561 (4)	576 (4)	564 (3)	578 (2)
Milieu, natuurbehoud en dierenbescherming	204 (6)	183 (6)	309 (6)	251 (7)	309 (7)	356 (6)	376 (7)	438 (7)	378 (6)	356 (6)
Onderwijs en onderzoek	58 (8)	83 (8)	232 (7)	125 (-)	301 (8)	277 (8)	295 (8)	285 (8)	150 (8)	208 (8)
Cultuur	83 (7)	87 (7)	165 (8)	334 (6)	610 (3)	326 (7)	386 (6)	453 (6)	293 (7)	281 (7)
Sport en recreatie	246 (5)	410 (2)	579 (2)	686 (2)	930 (2)	686 (3)	687 (2)	715 (2)	702 (2)	554 (3)
Maatschappelijke en sociale doelen	283 (4)	257 (5)	422 (5)	370 (5)	554 (5)	519 (4)	572 (3)	469 (5)	538 (4)	547 (4)
Overige doelen (niet gespecificeerd)	46 (-)	44 (-)	47 (-)	158 (8)	223 (-)	220 (-)	216 (-)	251 (-)	349 (-)	321 (-)
Totaal	2.279	2.164	3.426	3.614	4.925	4.379	4.562	4.708	4.251	4.356

^a De totaalcijfers kunnen als gevolg van afrondingen iets afwijken van de totaalcijfers in andere tabellen.
^b Vanwege toegepaste correcties op de cijfers van huishoudens, bedrijven, nalatenschappen en kansspelen verschillen de cijfers enigszins van de cijfers in voorgaande edities van 'Geven in Nederland'.

- Rangorde begunstigde doelen gemiddeld over de periode 1995-2013:

- 1 kerk en levensbeschouwing;
- 2 sport en recreatie;
- 3 internationale hulp;
- 4 gezondheid;
- 5 maatschappelijke en sociale doelen;
- 6 milieu, natuurbehoud en dierenbescherming;
- 7 cultuur;
- 8 onderwijs en onderzoek.

Bezien over een langere periode van zestien jaar krijgt kerk en levensbeschouwing het meest en onderwijs en onderzoek het minst.

Vrijwilligerswerk, 2002-2014¹

	2002	2004	2006	2008	2010 ^a	2012 ^a	2014 ^a
Verricht vrijwilligerswerk	46%	41%	42%	45%	41%	38%	37%
^a In 2010, 2012 en 2014 is ook het vrijwilligerswerk door allochtonen in de schattingen meegenomen.							

- Met de daling in de deelname aan vrijwilligerswerk in 2014 zet de trend door die we in de vorige 'Geven in Nederland'-edities al signaleerden.
- De afgelopen twee jaar is het aantal uur dat vrijwilligers aan vrijwilligerswerk besteden iets afgenomen (van gemiddeld 21 uur naar 18 uur per maand).
- Het aantal taken waarmee vrijwilligers zich bezighouden is de afgelopen jaren verder gedaald. Het deel van de vrijwilligers dat zich bezighoudt met drie of meer soorten taken is afgenomen van ongeveer de helft in 2002 tot een kwart in 2014.
- De dynamiek in het vrijwilligerswerk is wat afgenomen. De afgelopen twee jaar zijn minder mensen begonnen aan vrijwilligerswerk. De nieuwe vrijwilligers besteden flink minder tijd aan vrijwilligerswerk dan de loyale, continue vrijwilligers. Behoud van vrijwilligers hangt samen met de ervaren sociale druk om vrijwilligerswerk te doen: vrijwilligers die meer sociale druk ervaren, blijven langer actief als vrijwilliger en zijn loyaler aan de organisatie waarvoor zij actief zijn.

III Highlights

Geven door huishoudens

- Gemiddeld geven alle huishoudens in 2013 giften in de vorm van geld ter waarde van € 204. Dit bedrag is vergeleken met 2011 vrijwel gelijk gebleven. In 2013 geeft 88% van de huishoudens gemiddeld € 232 aan goededoelenorganisaties en geeft 47% goederen ter waarde van gemiddeld € 113. Terwijl de populariteit van het geven van geld en goederen aan goededoelenorganisaties onder Nederlandse huishoudens is toegenomen, neemt de waarde van de giften per huishouden dat geeft af.
- Huishoudens geven het vaakst aan gezondheid (74%), op afstand gevolgd door milieu, natuurbehoud en dierenbescherming (44%) en internationale hulp (41%). Minder dan een derde van de huishoudens (29%) geeft aan kerk en levensbeschouwing, maar dit doel ontvangt wel de hoogste bedragen. Giften aan kerk en levensbeschouwing maken in 2013 43% van het totaalbedrag aan giften van huishoudens uit. Organisaties op het terrein van internationale hulp en gezondheid ontvangen respectievelijk 12% en 13% van de giften van Nederlandse huishoudens.
- Hoewel de traditionele huis-aan-huiscollecte de meest gebruikte manier om te geven is gebleven, is de populariteit ervan wel wat afgenomen. In 2005 gaf nog 90% van de

1 In tegenstelling tot het geefgedrag is vrijwilligerswerk gemeten over de jaren 2002, 2004, 2006, 2008, 2010, 2012 en 2014. In mei 2002, 2004, 2006, 2008, 2010, 2012 en 2014 is gevraagd of men de afgelopen twaalf maanden vrijwilligerswerk heeft verricht.

huishoudens op deze manier, in 2013 is dit 78%. Ook de populariteit van veel andere manieren van geven is licht afgenomen sinds 2011. Nieuwe vormen van geven zoals per sms en via internet zijn nauwelijks populairder geworden in de afgelopen jaren.

- Net als in de voorgaande editie gaat voor het geefgedrag van Nederlandse huishoudens de 80/20-regel op: 20% van de huishoudens is verantwoordelijk voor 80% het totaalbedrag aan giften. Er zijn grote verschillen tussen huishoudens in het geefgedrag. Zo doet 12% van de huishoudens geen giften aan goede doelen en geeft iets meer dan een kwart van de huishoudens (26%) minder dan € 25. Aan de andere kant geeft één op de zeventig Nederlanders (1,5%) meer dan € 2000. Deze groep is verantwoordelijk voor meer dan een kwart van het totaalbedrag aan giften (27%). Een groot deel van de grote giften is afkomstig van vermogende Nederlanders.
- Verschillen in geefgedrag hangen samen met sociaaleconomische kenmerken zoals de leeftijd (ouderen geven meer), het opleidingsniveau (hoger opgeleiden geven meer), het inkomen en de vermogenspositie (hoe meer financieel vermogen, hoe hoger het geefgedrag) en religie (kerkelijke Nederlanders, en met name protestanten, geven meer). Het geefgedrag van huishoudens neemt toe met altruïstische waarden en de frequentie waarmee huishoudens worden benaderd om giften te doen.
- Geefgedrag is redelijk stabiel door de jaren heen, maar onder de oppervlakte bestaat een interessante dynamiek. Veel huishoudens blijven geven aan goede doelen op het gebied van gezondheid, terwijl er in andere sectoren meer incidentele dan trouwe donateurs zijn.

Geven door bedrijven

- Volgens de (groeve) schattingen die we maken op basis van onze steekproefresultaten geven bedrijven voor ongeveer € 1,4 miljard aan goede doelen, in de vorm van sponsoring en giften.
- In 2013 geeft ruim 70% van de bedrijven aan goede doelen via sponsoring en/of giften. Dit percentage komt nagenoeg overeen met dat van twee jaar daarvoor, toen het 71% was. Volgens onze schattingen wordt in 2013 relatief iets minder gesponsord en iets meer gegeven dan in 2011, maar er is geen sprake van een verdere achteruitgang zoals in 2011 – ten opzichte van 2009. Het bedrijfsleven blijft een belangrijke bron van filantropie voor de verschillende doelen.
- Sport is het belangrijkste doel waaraan bedrijven geld willen spenderen in de vorm van sponsoring en giften. Tegelijkertijd kan worden geconstateerd dat sport en recreatie in absolute zin minder geld heeft ontvangen dan in eerdere jaren en dat de breedte van de steun voor sport en recreatie in deze steekproef ook minder was dan in eerdere edities. Het percentage bedrijven dat sponsort en/of geeft voor sport en recreatie is lager dan in eerdere edities.
- Bedrijven lijken ervoor te kiezen filantropie niet 'strategisch' in te zetten. Een grote meerderheid van de bedrijven heeft geen geefbeleid en slechts een kleine groep bedrijven communiceert over de filantropische activiteiten naar externe partijen of naar groepen binnen de organisatie. Bedrijven die wel een geefbeleid hebben, opereren 'strategischer': zij communiceren vaker, maar het voordeel voor de doelen is dat de bedragen die deze bedrijven geven relatief groter zijn.
- Wanneer bedrijven sponsoren en/of geven, doen ze dat meestal aan een gering aantal doelen.
- Sponsoring en giften in de vorm van man-/menschkracht blijft belangrijk in 2013; over de jaren heen is sprake van een stijgende trend voor deze vorm van filantropie.

Bedrijven zetten dus nadrukkelijk in op het actief betrekken van hun eigen medewerkers bij maatschappelijke projecten.

- De bekendheid van het begrip maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) neemt toe, maar het percentage bedrijven dat aan MVO doet neemt niet toe. Veel bedrijven zijn nieuwe activiteiten begonnen op het gebied van MVO, maar deze activiteiten lijken niet ten koste te gaan van sponsoring en giften.

Special: De multiplier in de Geefwet en het geefgedrag aan cultuur

- Bezuinigingen op cultuur hebben diversificatie van de financiering van culturele instellingen noodzakelijk gemaakt.
- De giftenaftrek bevat nu een multiplier voor giften aan cultuur, waardoor de donateur aan cultuur meer mag aftrekken dan hij gegeven heeft.
- Het is nog te vroeg om het effect van de multiplier te bepalen.
- Van alle huishoudens gaf in 2013 11% aan cultuur, evenveel als in 2011.
- Vermogende Nederlanders geven vaker aan cultuur (36% van de huishoudens) en geven meer dan het gemiddelde huishouden (mediane gift € 100, tegenover € 8).
- Het aantal vermogende particulieren dat zegt in het komende jaar meer te gaan geven aan cultuur ligt lager dan het aantal dat zegt minder te gaan geven.
- De multiplier zou daarin verandering kunnen brengen. Onder vermogende huishoudens die aan cultuur geven, blijkt de kennis over de multiplier samen te hangen met de geefintentie. Voorlichting over de multiplier kan het aantal giften aan culturele instellingen en de hoogte ervan vergroten.

Literatuur

Giving USA 2014. The annual report on philanthropy for the year 2013. Indianapolis: Indiana University, Lilly Family School of Philanthropy.